Middels

				3	8		7	
7					5			2
		2	4					6
		6			3	5		1
		3				7		
9		1	8			4		
8					2	9		
4			3					5
	6		5	1				

Vanskelig

					5	9	6	
6	5					7		
	7			2	3			
		9	1			5		
	8						7	
		6			2	8		
			4	3			8	
		1					9	7
	6	5	7					

Hjerterå

1			7					
		8			3		7	
	7			4	6			
	1	4		9			5	
								1
9			2	7		4		
5				8	4			7
8							3	2
						1		

2018 DN grafikk/Kilde: Mark Huckvale/Colourbox

Sudoku

Det samme tallet (fra 1 til 9) kan ikke gjentas vannrett, loddrett eller innenfor noen av de ni «boksene» (definert av de tykke linjene).
Dagens løsning finner du i morgendagens avis.

Løsning tirsdag 6. februar

Middels

9	4	3	6	7	5	1	2	8
2	1	5	9	4	8	6	7	3
8	7	6	3	2	1	9	4	5
1	8	2	4	9	6	5	3	7
3	5	9	2	8	7	4	1	6
4	6	7	5	1	3	8	9	2
6	2	4	8	3	9	7	5	1
5	3	1	7	6	4	2	8	9
7	9	8	1	5	2	3	6	4

Vanskelig

1	7	3	5	8	6	4	9	2
8	6	9	7	4	2	5	1	3
5	2	4	3	1	9	6	7	8
4	9	1	2	3	7	8	6	5
6	5	2	4	9	8	1	3	7
3	8	7	1	6	5	9	2	4
9	3	5	8	2	1	7	4	6
2	1	8	6	7	4	3	5	9
7	4	6	9	5	3	2	8	1

Hjerterå

7	8	3	9	4	6	5	2	1
6	2	5	8	1	7	3	9	4
4	1	9	2	3	5	6	8	7
1	9	7	3	5	2	8	4	6
5	6	2	4	7	8	9	1	3
8	3	4	6	9	1	7	5	2
3	5	1	7	2	9	4	6	8
2	4	6	5	8	3	1	7	9
9	7	8	1	6	4	2	3	5

Fem kjappe
Sverre Knutsen

Børsen i bakspeilet

Det er børsfall og stor uro. Aktørene spriker om årsaker, hvor lenge det vil vare, hvor dypt det skal gå. Professor Sverre Knutsen har sett på de foregående årene.

BØRS

Arne Grande
Oslo

- De «vanlige» børsfallene har i grunnen ikke hatt så stor virkning på realøkonomien. Men noen har vært dypere og har hatt slike effekter, sier BI-professoren.

Børsfallet i 1987 regnes som et av historiens verste. Her haster Signe Dalen (fra venstre), Tove Marcussen og Anne Gerling Smith mot Oslo Børs 20. oktober 1987. Foto: Per Ståle Bugjerde

1 Sett i bakspeilet: Hvor mange dype børsfall har det egentlig vært siden det mest «berømte» i 1929/1930?

- Det er vanskelig å sette streken. Det har vært mange relativt sett mindre, korreksjoner. Men 1987 og Asia-krisen i 1997/98 er i alle fall blant de store. I 1987 tapte ikke minst DNB enormt på corporate finance og kjøp og salg på egen regning.

2 Finner historikerne spesielle felles kjennetegn eller forhold i verdensøkonomien som har gått foran periodene med kraftige børsfall?

- I mange ses det kraftig prisøkning på verdipapirer og i eiendomsmarkedet. Når formuer - gjerne priser i annenhåndsmarkedet på eiendom og obligasjoner - stiger så høyt at det ikke kan forsvares av underliggende inntjening, kommer det ofte en boble.

3 Forklaringer ellers da, som for situasjonen nå?

- Økonomisk oppgang i USA. Tidligere har dette gjerne vært fulgt av renteøkning, som investorer frykter. Oppgangen i USA har vært preget av en forutgående lang periode med svak og fallende lønnsomhet i realøkonomien. Samtidig har vi hatt en lang periode med ekspansiv pengepolitikk og lave renter. Dette har ført til økte investeringer og til dels spekulasjon i aksjemarkedet. Nå står renteøkninger for døren. Det er et inverst forhold mellom renteøkning og aksjekurser.Så har det vært store systemiske endringer, særlig siden 1980. Finansmarkedene er mer integrerte, globalisert. Det som skjer i USA, sprer seg dermed lettere enn før. Kina har forresten hatt egne kriser.

4 Følger Norge alltid den internasjonale utviklingen?

- Tradisjonelt har børs mindre betydning i Norge enn i mange andre land. Et unntak er børskrakket i 1918, som varte til 1921/1922. Den rammet shipping, hvor Norge var sterkt eksponert, men også industri.

5 I etterkant da - hvor langt tid trenger økonomihistorikerne for å fastslå mer presist hva som skjedde og konsekvensene?

- Ikke så lenge nå. Det tar ikke så lang tid før faktagrunnlaget om hva som konkret hendte, foreligger.

arne.grande@dn.no

Profil

Navn: Sverre Knutsen
Alder: 72 år
Stilling: Professor (Em) i økonomisk historie, BI
Aktuell: Stor børsuro. Hva med de forrige?

Trykk: Schibsted Trykk Oslo